

12 Wielka wojna z zakonem krzyżackim

wielka wojna
z zakonem krzyżackim
1409-1411

1308-1309
zajęcie Pomorza Gdańskiego
przez Krzyżaków

1410 bitwa pod Grunwaldem | 1411 pierwszy pokój toruński

▲
Członkowie bractwa rycerskiego
w strojach Krzyżaków.

Zamek w Malborku. Rzeka płynąca
wzdłuż jego murów to Nogat.
▼

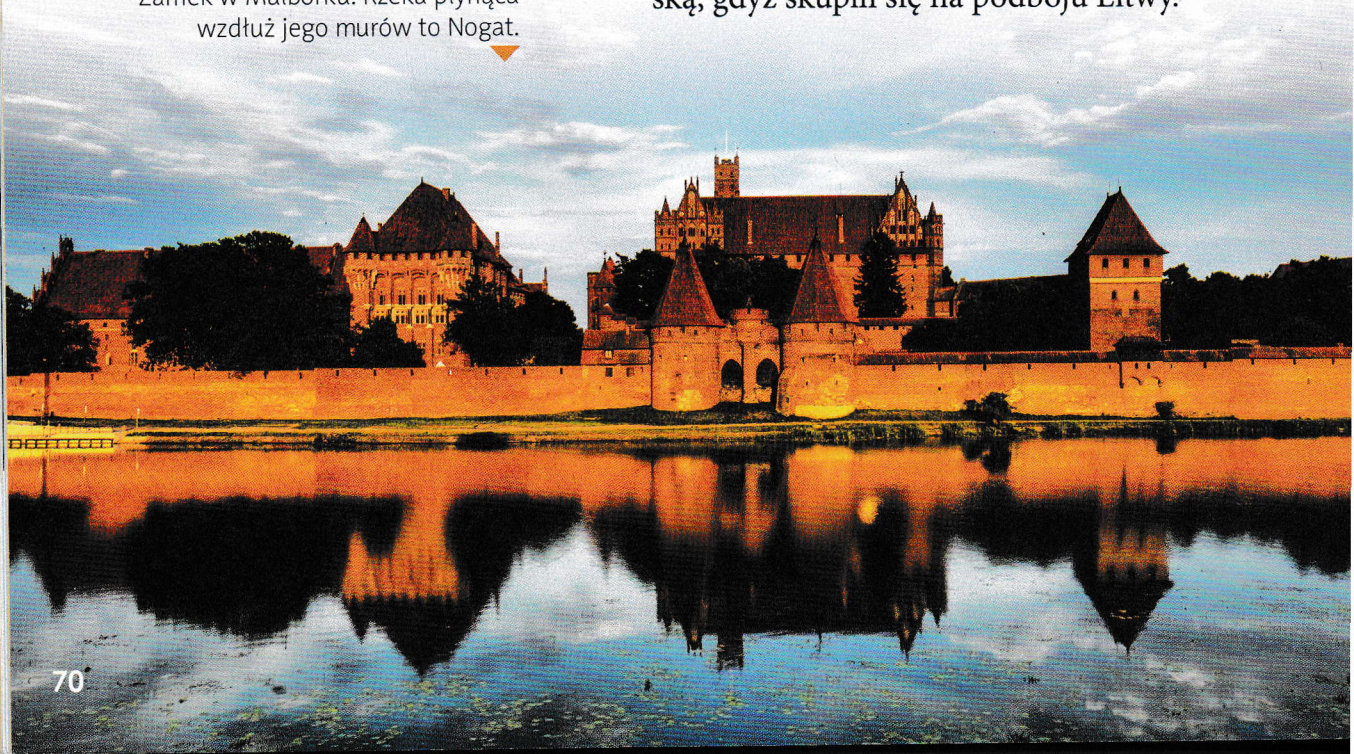
- Przypomnij, kiedy i w jaki sposób Krzyżacy znaleźli się nad Bałtykiem.

Dlaczego wybuchła wojna z zakonem

W latach 1308-1309 Krzyżacy podstępnie zajęli Pomorze Gdańskie, które należało do Polski. Dopiero wtedy okazało się, że są jej wrogami – silnymi i przebiegłymi.

W drugiej połowie XIV w. państwo krzyżackie stało się potęgą. Jego stolicą był zamek w Malborku – jeden z najpotężniejszych w Europie.

Krzyżacy utrzymywali w tym czasie pokój z Polską, gdyż skupili się na podboju Litwy.

Co roku organizowali przynajmniej jedną zbrojną wyprawę „misyjną” przeciwko Litwie. Zapraszali na nią „gości” – tzn. rycerzy z Zachodu – którzy wierzyli, że walka z poganami podoba się Bogu.

Unia polsko-litewska była strasliwym ciosem dla Krzyżaków. Ich skłócenie przeciwnicy połączyli siły. Do tego zakon nie miał już kogo nawracać. Państwo krzyżackie stało się niepotrzebne!

Mimo to Krzyżacy wciąż organizowali zbrojne wyprawy „misyjne” w głąb Litwy. Rozgłaszali też po Europie plotki, że Jagiełło to fałszywy chrześcijanin.

Polsce zakon chwilowo nie zagrażał, ale przecież Polska była połączona z Litwą! Ponadto Polacy chcieli odzyskać Pomorze Gdańskie.

W 1409 r. zakon zagroził Litwie otwartą wojną. Polski poseł oświadczył wtedy w Malborku: „Wrogów Litwinów uważamy za naszych wrogów”.

W odpowiedzi Krzyżacy zaatakowali Polskę. Tak rozpoczęła się **wielka wojna** Polski i Litwy z zakonem krzyżackim. Trwała ona w latach **1409–1411**.

1. W jaki sposób okazało się, że Krzyżacy są wrogami Polski?
2. Co się zmieniło w sytuacji zakonu po zawarciu unii polsko-litewskiej?

Rok 1410

Latem 1410 r. wojska Polski i Litwy wkroczyły do państwa zakonnego. Dowodził nimi Władysław Jagiełło. Król prowadził swoją armię prosto na Malbork.

Wrogie wojska spotkały się **15 lipca 1410 r.** na Mazurach. Stoczyły tam **bitwę pod Grunwaldem**.

Armia polsko-litewska liczyła ok. 30 tysięcy ludzi – nie tylko Polaków i Litwinów, lecz także Rusinów, Czechów, a nawet Tatarów. Najwybitniejszym polskim rycerzem był **Zawisza Czarny z Garbowa**.

Z kolei w 20-tysięcznej armii zakonu znajdowało się zaledwie 250 Krzyżaków. Resztę stanowili zwykli rycerze z państwa zakonnego, „goście” z Zachodu oraz najemnicy, tzn. ludzie walczący za pieniądze.

Zawisza Czarny z Garbowa

(ur. ok. 1370, zm. 1428)

Był najstynniejszym polskim rycerzem. Wiernie służył królowi Polski – m.in. jako poseł królewski. Walczył mężnie pod Grunwaldem, wygrywał turnieje rycerskie w kraju i za granicą i nigdy nie złamał danego słowa. Do dziś mówimy, że można na kogoś polegać jak na Zawiszy.

Tak wyobrażał go sobie Jan Matejko.

Żeby zaskoczyć Krzyżaków przeprawą przez Wisłę, Polacy zbudowali most na łożyskach, spławili go w pobliże państwa zakonnego, zmontowali i w trzy dni przeszli na drugi brzeg.

E tam... Papugi by przeffrrrrnęły w kilka minut.

Działania wojenne w 1410 r.

- W pobliżu jakiego miasta Polacy przeprawili się przez Wisłę?
- Skąd ruszyła im na spotkanie armia krzyżacka?

LEGENDA

- ziemie czasowo we władaniu zakonu
- trasa przemarszu wojsk polskich i litewskich
- trasa przemarszu wojsk krzyżackich
- oblężenie
- ✕ ważniejsze bitwy

Bitwa zakończyła się straszną klęską wojsk zakonnych. Poległo ok. 200 Krzyżaków, wśród nich wielki mistrz i prawie wszyscy najwyżsi dostojnicy państwa. Potęga zakonu została raz na zawsze złamana.

3. Podaj liczebność i skład obu armii.
4. Gdzie i kiedy doszło do bitwy? Jakim wynikiem się zakończyła?

Skutki wielkiej wojny

W 1411 r. Polska i Litwa oraz zakon krzyżacki zawarły **pierwszy pokój toruński**. Na jego mocy Polska odzyskała ziemię dobrzyńską. Pomorze Gdańskie pozostało w rękach Krzyżaków. Musieli jednak zapłacić Polsce ogromne odszkodowanie wojenne.

Po przegranej wojnie państwo krzyżackie nigdy nie wróciło do dawnej świetności. Tymczasem Polska i Litwa stawały się coraz silniejsze. W późniejszych latach Polska wygrała kolejne wojny z Krzyżakami.

5. Przedstaw postanowienia pierwszego pokoju toruńskiego.

Pytania i polecenia

- A. Kto i z jakiego powodu rozpoczął wielką wojnę?
- B. Omów przebieg tego konfliktu.
- C. Przedstaw skutki wielkiej wojny.

To, co najważniejsze

Wielka wojna Polski i Litwy z zakonem krzyżackim (1409–1411)

Przyczyny	Zakon dążył do powiększenia swego państwa kosztem Litwy (zbrojne wyprawy „misyjne”). • Polska chciała odzyskać Pomorze Gdańskie. • Zakon zagroził Litwie otwartą wojną, a Polska stanęła po stronie Litwy.
Przebieg	Wojska krzyżackie zaatakowały Polskę. • 15 lipca 1410 r. wojska polsko-litewskie zadały Krzyżakom klęskę w bitwie pod Grunwaldem.
Skutki	W 1411 r. Polska i Litwa podpisały z zakonem pierwszy pokój toruński. Na jego mocy Polska odzyskała ziemię dobrzyńską. • Klęska bardzo osłabiła zakon.

12 Wielka wojna z zakonem krzyżackim

Krzyżacy mieli pod Grunwaldem działa zwane bombardami. Na początku bitwy wystrzeliły one dwa razy i na tym koniec. Nie odegrały żadnej roli, bo były bardzo niedoskonałe.

1. Uzupełnij tabelkę poświęconą bitwie pod Grunwaldem.

Bitwa pod Grunwaldem		
Dokładna data bitwy		
Region, w którym ją stoczono		
Państwo, do którego należały okolice Grunwaldu w dniu bitwy		
Armia polsko-litewska	dowódca	
	liczebność	
Armia krzyżacka	dowódca	
	liczebność	
Ważniejsi uczestnicy bitwy		
Kto wygrał?		
Co przesądziło o zwycięstwie?		
Jakie straty ponieśli przegrani?		

2. Podkreśl kolorem zielonym przyczyny, a kolorem niebieskim skutki wielkiej wojny z zakonem krzyżackim. Uwaga! Jedno zdanie jest błędne. Skreśl je.

Obie strony podpisały pierwszy pokój toruński.

Pomorze Gdańskie pozostało w rękach Krzyżaków.

Polska pragnęła odzyskać Pomorze Gdańskie, zagarnięte przez Krzyżaków.

Litwini nie chcieli przyjąć chrześcijaństwa.

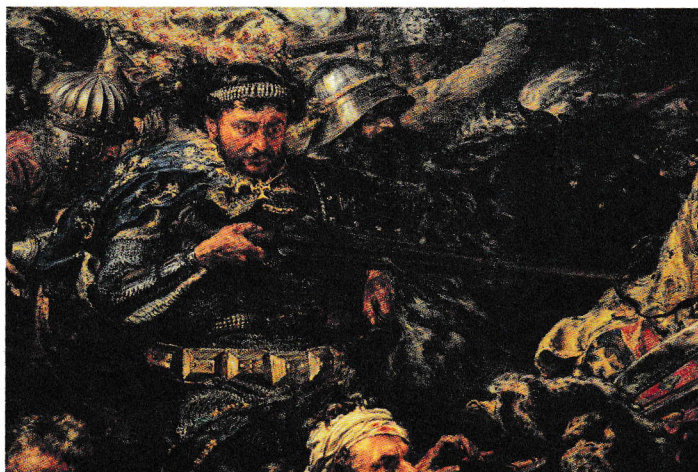
Polska stanęła po stronie Litwy, gdy zakon zagroził jej wojną.

Polska odzyskała ziemię dobrzyńską.

Krzyżacy musieli zapłacić Polsce ogromne odszkodowanie wojenne.

Zakon co roku organizował zbrojne najazdy na Litwę.

3. Wyjaśnij, dlaczego Zawisza Czarny uchodzi za wzór rycerza.

.....

.....

.....

.....

.....